

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakértői véleménye

Ügyszám: SzJSzT-19/15.

A szakvélemény címe: Műszaki berendezés terveinek szerzői jogi védelme

A MEGKERESŐ ÁLTAL FELTETT KÉRDÉSEK:

1. Állapítsa meg a D. által készített tervrajzok rendelkeznek-e olyan a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Szt.) 1.§ (3) bekezdésében meghatározott egyéni, eredeti jelleggel, amely alapján szerzői jogi védelem alatt állnak figyelemmel a Magyarországon és külföldön ismert gyakorlatra is?
2. Amennyiben szerzői jogi védelem alá esnek a fent meghatározott tervrajzok, állapítsa meg, hogy a Vállalat által készített tervrajzokhoz képest pontosan mennyiben jelentenek egyéni, szerzői jogi védelmet megalapozó újításokat a D. által készített tervrajzok?
3. D. tervrajzaiban alkalmazott megoldások szakirodalomból ismertek volta-e Magyarországon 2010-2011. években?
4. Amennyiben ismertek voltak a D. által alkalmazott megoldások a szakirodalomban, megállapítható-e, hogy a D. által készített tervrajzok szerzői jogi védelem alatt állnak?
5. Szakértő intézmény egyéb észrevételei.

TÉNYÁLLÁS

D. gépészmérnökként transzformátorolaj-szivattyút tervezett, melynek forgalmazását 2009 júniusában kezdte meg a Cég 1-en keresztül. A szivattyú fő megrendelője 2011. januárig a Cég 2 volt, aminek ügyvezetője a vádlott. Cég 2 a megrendeléseinek beszüntetését követően saját mérnökeivel D. terveit alapul véve szivattyút tervezett, majd elkezdte az új tervek alapján a szivattyúkat gyártani és értékesíteni. D. tervei felhasználására és átdolgozására nem adott engedélyt.

Az eljáró tanács a nyomozás iratait áttekintve megállapítja, hogy szakvéleményének kialakításához ez elegendő. Az eljáró tanács szakvéleménye kialakításakor a rendelkezésre álló tervrajzokat vizsgálta, ezek közül a Vállalat 1985. augusztus 13-án készült a vádlott tulajdonában levő rajzot hasonlította össze a Cég 1 (tulajdonos D.) rajzaival. Az összehasonlítás az alábbi, a mérnöki gyakorlatban szokásosan alkalmazott megoldások tekintetében tér el: a rajzokból megállapítható hogy a járókerék szélességét bővítették, ez egyetemi tankönyvi anyag, tehát egyéni, eredeti jelleget nem tartalmaz. Továbbá a járókerék szélességének bővítése következtében a csigaház megnyúlt és téglalap alakúvá változtatták. Ez a megoldás pl. Fáy Csaba: Szivattyú üzemi kézikönyvéből is ismert. A csőtengely alkalmazása pedig legalább az US6,854,955B2 sz. közzétételből ismert. Egyéb különbséget megállapítani nem lehet.

AZ ELJÁRÓ TANÁCS SZAKVÉLEMÉNYE

1. Alkalmazandó jogszabály:

Az 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról (Szt.):

1. § (1) Ez a törvény védi az irodalmi, tudományos és művészeti alkotásokat.

(2) Szerzői jogi védelem alá tartozik - függetlenül attól, hogy e törvény megnevezi-e - az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. Ilyen alkotásnak minősül különösen:

(...)

l) a műszaki létesítmény terve, (...).

(3) A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől.

(6) Valamely ötlet, elv, elgondolás, eljárás, működési módszer vagy matematikai művelet nem lehet tárgya a szerzői jogi védelemnek.

BDT2006/1499. sz. határozat: „A terv előkészítése során megjelenő műszaki gondolatok, elképzelések szerzői műnek nem minősülnek, ha az ötlet szintjét nem haladják meg. Szerzői jogsérelem ezért nem valósul meg, ha az új tervező nem a műszaki megoldást, hanem legfeljebb az ezzel kapcsolatos ötletet veszi át, és más építészeti megoldást alkot.”

2. Előzetes megállapítások

A transzformátorolaj szivattyú terve, mint műszaki létesítmény terve, lehet szerzői mű. A szerzői jogi védelem egyetlen feltétele, hogy az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jelleggel rendelkezzen. Mivel valamely ötlet, elv, elgondolás, eljárás, működési módszer nem lehet a szerzői jogi védelem tárgya, a „*terv előkészítése során megjelenő műszaki gondolatok, elképzelések szerzői műnek nem minősülnek, ha az ötlet szintjét nem haladják meg.*”¹

Műszaki létesítmények terve abban az esetben áll szerzői jogi védelem alatt, ha a létesítmény tervében foglalt megoldások egyéni-eredeti jelleggel kölcsönöznek a létesítménynek.² A Testület töretlen gyakorlata meghatározza, hogy milyen szellemi alkotás minősülhet szerzői műnek: *„Olyan szellemi alkotás, amely egyéni abban az értelemben, hogy az adott körülmények között lehetőség van többféle kifejezési módra, s ezek közül a szerző egyéni módon valósítja meg az egyiket vagy másikat, s amely eredeti abban az értelemben, hogy az nem csupán valamely már meglévő alkotás szolgai másolata.”*³

Az ügy tárgyát képező transzformátorolaj szivattyú terve tehát akkor áll szerzői jogi védelem alatt, ha a fenti kritériumok alapján egyéni, eredeti jelleggel rendelkezik.

¹ BDT2006/1499. sz. határozat

² http://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/SZJSZT_szakvelemenek_pdf/szjszt_szakv_2005_004.pdf

³ http://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/SZJSZT_szakvelemenek_pdf/szjszt_szakv_2003_038.pdf

Az eljáró tanács megjegyzi, hogy nem állhatnak szerzői jogi védelem alatt senki javára azok a teljesítmények, amelyek mindenki számára szabadon hozzáférhetők, a különböző szakmai, technikai előírások, elvárások, általános kritériumoknak megfelelő alkotóelemek, sablonok. Ezek ugyanis – még ha esetleg eredetileg valakinek az egyéni-eredeti szellemi tevékenységéből is fakadtak, mára olyan általános standardokká váltak, ami nem indokolja ezek monopolizálását.⁴

Az Szjt. 1. § (3) bekezdésének követelménye nem az objektív újdonság követelményét állítja fel a művek védelmének feltételeként. „Ezért a szerzői jogban az „újdonság” helyett inkább az „eredetiség” kifejezést használjuk. Itt, a szerzői jogban az azonos tárgyú, hasonló felépítésű „párhuzamos fejlesztések” (párhuzamosan alkotott önálló művek”) egyidejű, konkuráló védelmet élvezhetnek, (...).⁵

A védelem feltételének ilyen meghatározása elvi lehetőséget ad arra, hogy nagyon hasonló művek önálló védelmet élvezzenek, ha azok megalkotása önállóan történt és az egyes művek tekintetében külön-külön megállapítható a védelem feltételeinek való megfelelés.

Nem állhat azonban fenn az alapul fekvő mű szerzőjének jogaitól független szerzői jogi védelem olyan alkotáson, amelynek egésze vagy részlete egy másik alkotás felhasználásával készült. Ebben az esetben engedély nélküli átdolgozásról vagy amennyiben más mű létrejött nem állapítható meg, szolgai másolásról – és ezeket követő engedély nélküli felhasználásokról – beszélhetünk.⁶

Az eredetiségnek a szerző rendelkezésére álló lehetőségei – korlátai – műfajonként változnak. A mű formájának egyik feladata a külvilág számára való érzékelhetőség, megjelenés biztosítása és a mű azonosításának lehetővé tétele. Nyilván másként jelentkezik az eredetiség egy tervezőnél, mint egy festőnél. A tervezőnek a fizikai törvények és építészeti előírások szűkebb mozgási teret engednek, mint a képzőművészeti alkotásokat létrehozó szerzőnek.⁷

Minél kisebb egy szerző mozgástere, annál valószínűbb, hogy a két szerző egymástól függetlenül is ugyanazt a kifejezésmódot választja. Tehát, ha két szerző egy műszaki létesítmény megvalósításához egymástól függetlenül ugyanazt a kifejezésmódot választja, akkor az valószínűsíthetően azért van így, mert a funkcionális determináltság miatt a lehetséges kifejezésmódok, olyan csekély eltérést tudnak csak felmutatni, ami a kifejezés egyéni, eredeti jellegét kizárja.

Az egyéni, eredeti jelleg megléte csak abban az esetben eredményez szerzői jogi védelmet, ha az a szerző saját szellemi tevékenységéből fakad és nem egy másik mű szolgai másolásának eredménye.

3. A kérdésekre adott válaszok

Ad 1) Állapítsa meg a D. által készített tervrajzok rendelkeznek-e olyan a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Szjt.) 1.§ (3) bekezdésében meghatározott egyéni, eredeti jelleggel, amely alapján szerzői jogi védelem alatt állnak figyelemmel a Magyarországon és külföldön ismert gyakorlatra is?

⁴ http://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/SZJSZT_szakvelemenek_pdf/szjszt_szakv_2010_23_1.pdf.

⁵ Gyertyánfy Péter (szerk.): A szerzői jogi törvény magyarázata. Complex Kiadó, Budapest, 2006. p. 30.

⁶ http://www.sztnh.gov.hu/testuletek/szjszt/SZJSZT_szakvelemenek/2013/PDF/szjszt_szakv_2013_36.pdf

⁷ http://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/SZJSZT_szakvelemenek_pdf/szjszt_szakv_2001_038.pdf

D. által készített tervrajzok nem rendelkeznek egyéni, eredeti jelleggel, amely megalapozna szerzői jogi védelmet. A tervrajzokban esetlegesen előforduló, a Vállalat terveihez képest eltérő műszaki változtatások egyetemi tananyag részét képezik, illetve közismert műszaki megoldásokon alapulnak, tehát egy mérnök szakember szivattyú tervezése során hasonlóan járt volna el.

Ad 2) Amennyiben szerzői jogi védelem alá esnek a fent meghatározott tervrajzok, állapítsa meg, hogy a Vállalat által készített tervrajzokhoz képest pontosan mennyiben jelentenek egyéni, szerzői jogi védelmet megalapozó újításokat a D. által készített tervrajzok?

Tekintettel arra, hogy az eljáró tanács az Ad 1)-ben feltett kérdésre adott válasza szerint D. tervei nem képezik szerzői jogi védelem tárgyát, ezért értelemszerűen az Ad 2) kérdés irreleváns.

Ad 3) D. tervrajzaiban alkalmazott megoldások szakirodalomból ismertek voltak-e Magyarországon 2010-2011. években?

D. tervrajzaiban alkalmazott megoldások szabadalmakból, szakirodalomból, egyetemi tankönyvekből is ismertek voltak.

Ad 4) Amennyiben ismertek voltak a D. által alkalmazott megoldások a szakirodalomban, megállapítható-e, hogy a D. által készített tervrajzok szerzői jogi védelem alatt állnak?

Az ismert elemek D. általi megjelentetése nem rendelkezik olyan egyéni, eredeti jelleggel, amely a terv szerzői jogi védelmét megalapozná.

Ad 5) Az eljáró tanácsnak egyéb észrevétele nincs.

Budapest, 2015. november 2.

Dr. Szilágyi István
a tanács elnöke

Dr. Lendvai Zsófia
a tanács előadó tagja

Farkas Tamás
a tanács szavazó tagja

dr. Oelberg Gusztáv
külső szakértő